

Toelichting op het Normblad 8001/8002 'Bodem en Ondergrond' (samengevoegde normbladen 8001 en 8002)

18 april 2013

1. De bodemsector verandert en de bodemoverheid verandert mee

Aanleiding

De bodemsector ondergaat in hoog tempo een aantal veranderingen. Deze veranderingen betreffen zowel de inhoud van het werk (verbreding van het begrip bodem) als de organisatie van de overheid (integratie van taakuitvoering). Dat betekent dat wetgeving, beleid en kwaliteitsafspraken er anders uit komen te zien.

Het normblad is een document voor provincies, gemeenten en omgevingsdiensten dat hen faciliteert bij het adequaat uitvoeren van de taken. De normbladen bestaan nu uit 2 delen:

- voor provinciale bodemtaken: normblad 8001
- voor gemeentelijke bodemtaken: normblad 8002

De normbladen worden toegepast door circa 40 provincies, gemeenten en omgevingsdiensten. Zij werken samen in het Platform Overheid en Kwaliteit Bodem (POKB)¹.

In 2013 is een nieuwe versie van het Normblad vastgesteld onder het motto: de bodemsector verandert en de bodemoverheid verandert mee'. Het vernieuwde Normblad 8001/8002 'Bodem en ondergrond' sluit aan op de inhoudelijke verbreding en de integratie van taken die in deze periode wordt doorgevoerd. Aanleiding zijn diverse inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen. De nieuwe versie helpt bij het gestructureerd doorvoeren van de veranderingen in beleid, werkwijze en organisatie. Met de wijzigingen is het Normblad explicieter geschikt voor taken die de gemeenten en provincies zelf uitvoeren, maar ook voor de taken die op verzoek van de 'moederorganisatie' door een omgevingsdienst worden uitgevoerd. Tegelijk zijn de normbladen samengevoegd tot één document: Normblad 8001/8002.

2013 / 2014 is de overgangperiode voor het invoeren van het Normblad 8001/8002. De aparte normbladen 8001 en 8002 (versie 3.1) vervallen op 1 mei 2014.

Organisatorische wijzigingen

In het Normblad 8001/8002 zijn de volgende wijzigingen in de overheidsorganisatie verwerkt:

- a. De invoering van de Wabo (coördinatie en actualisatie van de eisen aan de inbreng van bodem in de vergunningverlening en toezicht & handhaving);
- b. De vorming van RUD's (omgevingsdiensten), het stellen van kwaliteitseisen (PUMA 2.1) aan zowel de overheidsorganisatie als de medewerkers. Daarbij ook eisen aan de vakbekwaamheid en aan het werkproces, vast te leggen in afspraken tussen bevoegd gezag en omgevingsdienst (bijvoorbeeld in een dienstverleningsovereenkomst tussen 'moederorganisatie' en omgevingsdienst).

Met deze wijzigingen is het Normblad explicieter geschikt voor zowel taken die de gemeenten en provincies zelf uitvoeren, als voor de taken die op verzoek van de 'moederorganisatie' door een omgevingsdienst worden uitgevoerd.

Inhoudelijke wijzigingen

In het Normblad 8001/8002 zijn de volgende wijzigingen van inhoudelijke aard verwerkt:

- c. Wetgeving en Bodemconvenant met betrekking tot saneringen
 - actualisatie aan de wijzigingen van de Wbb en het invoeren van het Bodemconvenant (nieuwe programmering en financiering);
 - actualisatie van Besluit bodemkwaliteit en toevoeging van gebiedsgericht beleid;
- d. Wetgeving en beleid overige bodemtaken:
verbreding van bodem tot 'bodem en ondergrond'. De taken met betrekking tot de

¹ Zie www.POKB.nl

ondergrond zijn toegevoegd, zoals beleid voor ondergrond, gebiedsgericht grondwaterbeheer (handleiding BOEG) en bodemenergie (Wijzigingsbesluit bodemenergie, en op basis daarvan de BUM Bodemenergie en HUM Bodemenergie);

- e. Kwaliteit van de taakuitvoering door de overheid:
- opname van de eisen aan de kwaliteit van het bodeminformatiebeheer door overheden ('KwaBIB'). Dit betreft de strategie en taakuitvoering bij het inwinnen, beheren en uitleveren van (digitale) bodemdata;
 - Eenvoudiger (geformuleerde) eisen bij de inkoop van diensten;
 - Opname van de resultaten van de thema's en visitaties (2009-2012; o.a. prestatie-indicatoren);
 - Overige actualisaties zoals de referentielijst en verwijzingen naar documenten.

Met deze inhoudelijke wijzigingen is het normblad zowel ondersteunend voor bodemoverheden als gidsend in het kiezen van koers.

Transitie en implementatie

Het Normblad besteedt expliciet in par. 1.1 aandacht aan de transitie én de implementatie. De transitie zal nog tot 2015 in beslag nemen en de wijzigingen kunnen in de praktijk leiden tot andere keuzes en in het verlengde tot nieuwe versies van het normblad in de komende 3 jaren (actueel blijven). De overheden in het POKB hebben aangegeven dat het belangrijk is om collega's van RO te betrekken bij onderwerpen tijdens de implementatie, bijvoorbeeld ondergrond, archeologie en informatiebeheer. De Basisregistratie Ondergrond is niet meegenomen in deze versie omdat nu eerst centrale administratie plaatsvindt en pas in 2015 een start met de ondergrond. Wel is er aandacht voor dit proces in het kader van de ontwikkelingen op het gebied van bodemenergie.

2. Toelichting op de organisatorische wijzigingen

a. Wabo

De Wabo is inmiddels ingevoerd en dat betekent een verplichte coördinatie van het omgevingsrecht zowel wat betreft de vergunningverlening als toezicht en handhaving. De vergunningverlening bodem en ondergrond is nog niet in de Wabo opgenomen, wel alle toezicht en handhaving van de fysieke leefomgeving.

Het Normblad 8001/8002 is op deze punten geactualiseerd en verwijst naar relevante artikelen in het Besluit omgevingsrecht en de Ministeriële Regeling omgevingsrecht (Bor en Mor). Hierin zijn diverse kwaliteitseisen opgenomen en daarnaast integriteitseisen zoals functiescheiding. Deze eisen zijn beter aangesloten op de huidige praktijk, o.a. wat betreft toezicht na het saneringsverslag en tijdens nazorg. De bodemtoets sluit aan op de Wabo.

Een aandachtspunt bij de besluitvorming is het vervallen van aanhoudingsplicht voor de omgevingsvergunning in geval van ernstige bodemverontreiniging (opgenomen in par. 3.4.5 van het Normblad).

b. RUD's / Omgevingsdiensten

Het Normblad 8001/8002 is nu direct geschikt voor de omgevingsdiensten die gemeentelijke of provinciale taken uitvoeren. De kwaliteitseisen PUmA (versie 2.1 van september 2012) zijn opgenomen. Dit geldt voor de basistaken en specialistische taken wat betreft kritische massa en daarnaast voor de procescriteria en algemene principes. Aan de overige taken zijn in PUmA of in het Normblad 8001/8002 geen verdere eisen gesteld. In het Normblad is bij vakbekwaamheid aangegeven dat de principes die volgen uit de kwaliteitscriteria 2.1 ook bruikbaar zijn voor de overige taken.

Een omgevingsdienst zal de basistaken en mogelijk aanvullende taken die vallen binnen de scope van het Normblad 8001/8002 uitvoeren op basis van een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de gemeente(n) en/of provincie. In het Normblad is aangegeven dat in deze DVO aan de van toepassing zijnde kwaliteitseisen in het Normblad 8001/8002 dient te worden gerefereerd.

Over de afstemming van kwaliteitscriteria heeft overleg met PUmA plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot een onderlinge verwijzing op de websites (www.pokb.nl) met een duidelijke tekst over de afstemming.

3. Toelichting op de inhoudelijke wijzigingen

c. Wetgeving en Bodemconvenant met betrekking tot saneringen

De Wbb is sinds 2009 gewijzigd op het punt van financiering, monitoring en programmering. Op 10 juli 2009 is het 'Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en aanpak speedlocaties' ondertekend. Het bodembeleid is hiermee ingrijpend gewijzigd en de verantwoordelijkheden van het Rijk verschuiven naar de provincies en gemeenten.

Het Normblad 8001/8002 is aangepast aan de decentralisatie en sturing en gaat uit van eigen verantwoordelijkheid van gemeente om met een programma en rapportage te werken.

d. Wetgeving en beleid overige bodemtaken

Verbreden van het begrip 'bodem' naar 'bodem en ondergrond'

Het Normblad 8001/8002 is uitgebreid tot taken op het gebied van bodem en ondergrond. Dit sluit aan bij de afspraken in het kader van het Bodemconvenant, o.a. het project Ondergrond van het uitvoeringprogramma. Het gaat om het vormen van samenhangend beleid voor (een duurzaam gebruik van) de ondergrond. Hierbij gaat het ondermeer over de ontwikkeling naar een integrale ruimtelijke afweging van activiteiten en belangen in de boven- en ondergrond en het zoeken naar evenwicht tussen benutten en beschermen. Het invulling geven aan de randvoorwaarden die nodig zijn voor de gewenste transitie, zoals kennisontwikkeling, samenwerkingsafspraken voor bodemenergie en een heldere rol- en taakverdeling voor de ondergrond, maken onderdeel uit van het project Ondergrond, dat als deelonderwerpen kent: transitie ondergrond, samenwerkingsprogramma WKO en Kennisagenda Bodem en Ondergrond.

Gebiedsgericht grondwaterbeheer

De basis voor de ontwikkelingen ligt onder andere bij Gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) dat een taak is van gemeenten of provincies die daarvoor een indicatie hebben. De primaire verantwoordelijkheid voor vestiging en uitvoering van GGB ligt bij de bevoegde overheden en betrokken regionale en lokale overheden. Het beleidskader dient door de betrokken overheden door een bestuurlijk arrangement te worden vastgelegd (zie Handleiding BOEG). Vervolgens zullen de bevoegde gezagen het gevestigde gebiedsgerichte grondwaterbeheer in de vorm van een plan met een uitvoeringsprogramma, tevens dienst laten doen als toetsingskader voor de verleningen van vergunningen en beschikkingen binnen de bestaande wet- en regelgeving gericht op bodem, water en de toepassing van bodemenergie.

Bodemenergie

Het Wijzigingsbesluit bodemenergie is in voorbereiding en treedt op 1 juli 2013 in werking. De afstemming met het beheer van de ondergrond en de grondwaterkwaliteit is een belangrijk aspect. Voor de taken zijn zowel voor de provinciale taken als voor de gemeentelijke taken een BUM bodemenergie (vergunningverlening) en een HUM bodemenergie (toezicht en handhaving) opgesteld.

Bbk, actualiseren en toevoegen gebiedsgericht beleid

Het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) is sinds 2008 in werking en streeft naar duurzaam bodembeheer. De omschrijving het Normblad is daarop gestroomlijnd.

Tevens is het mogelijk om de ervaringen en eisen met de implementatie te integreren in het Normblad. Er zijn inmiddels een Handreiking Bbk en een HUM Bbk opgesteld; deze maken onderdeel uit van het reguliere overheidsbeleid zodat hiernaar verwezen kan worden.

Het Bbk biedt de optie tot gebiedsgericht (lokaal) beleid en samenwerking tussen diverse actoren.

e. Kwaliteit van de taakuitvoering door overheden

Kwaliteit van het bodeminformatiebeheer (KwaBIB)

De kwaliteit van het bodeminformatiebeheer was het thema voor de visitaties 2011-2012 en sluit aan op

de toenemende aandacht voor kwaliteit van registraties en digitale informatie. De gebruikers van het normblad zien de eisen als een zinvolle toevoeging. De kwaliteitseisen voor het informatiebeheer van bodem en ondergrond zijn derhalve in het Normblad 8001/8002 opgenomen als specifiek onderdeel van de uitvoering (par. 3.4.9) en kort aangestipt bij het beleid (par. 3.2, sub i).

Eenvoudiger eisen inkoop van diensten

De kwaliteitseisen aan de inkoop van diensten (8001/8002 onderdeel 3.4.7) zijn zo eenvoudig mogelijk uitgewerkt en zijn nu beperkt tot verwijzing naar het erkenningensysteem van het Bbk.

Resultaten van eerdere POKB-thema's en van de visitaties

Als uitwerking van het INK²-model en par. 3.5.1 van het Normblad is in 2009-2011 aandacht besteed aan prestatie-indicatoren (PI's). De resultaten zijn meegenomen in onderdeel 3.5.1, waarbij de belangrijkste indicatoren zijn benoemd in de toelichting. Er is in de toelichting bij het gebruik van het INK-model gerefereerd aan het door POKB ontwikkelde model voor de aanpak van klantentevredenheidsonderzoek.

Overige actualisaties

De referentielijst in het normblad is geactualiseerd.

De BUM Wbb (vergunningverlening) is behulpzaam bij de uitvoering van Normblad 8001/8002 bij par. 3.4.5. (met name de beoordeling van documenten). Er is een referentie en korte toelichting op de BUM Wbb opgenomen. Voor de HUM Wbb (toezicht en handhaving) is aangesloten op de nieuwe versie.

² INK = Instituut Nederlandse Kwaliteit